

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobkyně: **B. A.,** zastoupena Mgr. et Mgr. Alenou Vlachovou, advokátkou se sídlem Husova 242/9, Praha 1, proti žalovanému: **Krajský úřad Jihomoravského kraje,** se sídlem Žerotínovo náměstí 3/5, Brno, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 8. 2013, č. j. JMK 85845/2013, sp. zn. S – JMK 143462/2013 OSP, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 1. 8. 2014, č. j. 62 Af 78/2013 - 48,

takto:

I. V řízení **se pokračuje.**

II. Kasační stížnost **se zamítá.**

III. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti částku 4144 Kč k rukám Mgr. et Mgr. Aleny Vlachové, advokátky, do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Rozsudek krajského soudu a rozhodnutí žalovaného

[1] Rozsudkem Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) ze dne 1. 8. 2014, č. j. 62 Af 78/2013 - 48, bylo zrušeno rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 8. 2013, č. j. JMK 85845/2013, sp. zn. S – JMK 143462/2013 OSP. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil platební výměr Magistrátu města Brna (dále jen

„magistrát“) ze dne 2. 11. 2010, č. 10/02/015950, č. j. ŽP/272449/10 (dále jen „platební výměr“), kterým magistrát vyměřil žalobkyni jako poplatníkovi podle § 11 ve spojení s § 10b odst. 1 písm. a) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění zákona č. 185/2001 Sb. (dále jen „zákon o místních poplatcích“), místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů za kalendářní rok 2010 ve výši 500 Kč.

[2] Krajský soud se v odůvodnění rozsudku zaměřil především na tu skutečnost, že žalobkyně byla v době, kdy jí byl poplatek vyměřován, nezletilá. Přestože byla žalobkyně podle tehdy účinného znění zákona o místních poplatcích „zdánlivě a mechanicky“ formálně vzato výlučným poplatníkem poplatku za odpad, ve skutečnosti se nutně jednalo o povinnost, kterou za tehdy nezletilou žalobkyni museli plnit její rodiče jako zákonní zástupci. Nezletilá osoba nemohla být ohledně povinností plynoucích z norem správního práva mechanicky bez dalšího považována za samostatný subjekt právních vztahů, do nichž by mohla vstupovat. Podle § 9 tehdy účinného zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, měli nezletilí způsobilost jen k takovým právním úkonům, které byly svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. Dovozovat tedy závěr, že by nezletilá osoba měla způsobilost vstupovat do právního vztahu s obcí ohledně likvidace odpadu, byť fakticky založenou zákonem, by bylo pouhou mechanickou aplikací práva abstrahující od rozumně dovoditelných souvislostí.

[3] Krajský soud dospěl proto k závěru, že § 10b odst. 1 zákona o místních poplatcích, ve znění aplikovatelném na věc, bylo třeba vykládat nikoli jako pravidlo, které vymezovalo osoby povinné poplatek platit, ale jedině jako pravidlo vymezující počet osob, za které bylo poplatek třeba platit. Poplatková povinnost tak primárně nemohla stíhat nezletilé osoby coby poplatníky, nýbrž jejich zákonné zástupce „za nezletilé osoby“. Pokud tedy žalovaný dovodil, že žalobkyně byla v době své nezletilosti poplatníkem místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, dopustil se podle krajského soudu nesprávného výkladu § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích, ve znění na věc aplikovatelném, a tedy nezákonnosti. Toto ustanovení vyložil žalovaný mechanicky výlučně tak, jak jeho znění prima vista působila, aniž by při svém výkladu uplatnil interpretační a aplikační korektiv rozumu a spravedlnosti.

II. Kasační stížnost žalovaného a vyjádření žalobkyně

[4] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) v kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě uplatnil důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[5] Stěžovatel ve své kasační stížnosti především nesouhlasil s názorem krajského soudu, že se dopustil nesprávného výkladu § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích, ve znění na věc aplikovatelném, a tedy nezákonnosti dovozením toho, že žalobkyně byla v době své nezletilosti poplatníkem místního poplatku. Dle stěžovatele tato povinnost vyplývala ze zákona o místních poplatcích a z obecně závazné vyhlášky obce.

Podle § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích a článku 2 odst. 1 písm. a) obecně závazné vyhlášky statutárního města Brna č. 17/2004 byla v roce 2010 poplatníkem místního poplatku fyzická osoba s trvalým pobytem na území města Brna a fyzická osoba, která vlastnila na území města Brna stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci. Poplatníkem byla dle zákona osoba bez ohledu na věk. Obecně závazná vyhláška města Brna také nijak nezohledňovala věk poplatníka kvůli případnému osvobození od placení poplatku. Skutečnost, že žalobkyně byla po celé poplatkové období nezletilá, tedy neměla vliv na existenci poplatkové povinnosti během roku 2010. Stěžovatel dále zmínil § 45 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění platném a účinném do 31. 12. 2010, které zakotvovalo zákaz přenosu daňové povinnosti. Žalobkyně tedy byla poplatníkem místního poplatku, poplatková povinnost byla nepřenosná a v případě, že za ni žádný ze zákonných zástupců poplatek neuhradil, nemohl jim být vyměřen ani po nich dále vymáhán.

[6] Ve vyjádření ke kasační stížnosti žalobkyně uvedla, že mezi účastníky není spor ohledně skutkového stavu, podstatou sporu je jejich rozdílný právní názor na ústavnost a interpretaci § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích. Žalobkyně vyjádřila své přesvědčení, že výše uvedené ustanovení zákona o místních poplatcích je v rozporu s Ústavou České republiky, neboť je naprosto neslučitelné jednak se základními principy demokratického právního státu i s Úmluvou o právech dítěte, a proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud předložil věc Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení citovaného ustanovení. Konkrétně žalobkyně zdůraznila, že dané ustanovení vůbec nerozlišovalo poplatníky podle jejich věku ani nezohledňovalo skutečnost, zda fyzická osoba v obci, kde měla evidován trvalý pobyt, skutečně bydlela a zda zde produkovala nějaký odpad. Smyslem a účelem poplatků by přitom měla být částečná úhrada nákladů spojených s určitou činností orgánů veřejné moci nebo za oprávnění poskytovaná poplatníkovi. Tak tomu je i u všech místních poplatků s jedinou výjimkou, a to právě místního poplatku za provoz systému nakládání s komunálními odpady. V případě tohoto poplatku byla povinnost platit stanovena rovněž nezletilým dětem, které se v místě svého trvalého pobytu vůbec nezdržovaly (a ani nemohli ovlivnit, na jaké adrese byly hlášeny k trvalému pobytu), což byl i případ žalobkyně, která řadu let nepobývala na území města Brna, neboť byla umístěna v dětském domově v Boskovicích. Ve skutečnosti se tedy jednalo o jakousi „daň z hlavy“, tj. platbu, ke které byl občan povinen v důsledku své pouhé existence, přičemž poplatníkem se stal již tím, že se narodil matce, která měla evidovaný trvalý pobyt v obci, v níž platila obecně závazná vyhláška o místním poplatku za komunální odpad. Dle názoru žalobkyně místní poplatek bylo možno vyměřit pouze zákonným zástupcům nezletilé osoby a nebylo možno připustit, aby nezletilé děti odpovídaly za to, že jejich zákonní zástupci nesplnili svoji povinnost a místní poplatek za dítě neuhradili. V závěru svého vyjádření žalobkyně uvedla, že postup magistrátu a stěžovatele spočívající ve vyměření místního poplatku za komunální odpad, kdy v době splatnosti poplatku byla žalobkyně nezletilá, je nutné posoudit jako extrémně nespravedlivý, rozporný se základními zásadami humanity, morálky a demokratického právního státu a v neposlední řadě i s normami ústavněprávní síly. Z uvedených důvodů měla žalobkyně za to, že krajský soud postupoval správně, když uvedené rozhodnutí stěžovatele zrušil, a navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnosti stěžovatele zamítl a přiznal jí náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a s přihlédnutím k vadám, které je povinen zkoumat z úřední povinnosti.

[8] V projednávané věci není sporný skutkový stav, ale jedná se o spor týkající se zákonnosti rozhodnutí, kterými byl v době splatnosti poplatku nezletilé osobě (žalobkyni) stanoven místní poplatek za komunální odpad podle § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích. Podle daného ustanovení *(p)oplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů platí fyzická osoba, která má v obci trvalý pobyt; za domácnost může být poplatek odváděn společným zástupcem, za rodinný nebo bytový dům vlastníkem nebo správcem; tyto osoby jsou povinny obci oznámit jména a data narození osob, za které poplatek odvádějí*.

[9] Nejvyšší správní soud při předběžném projednávání věci zjistil, že devátý senát Nejvyššího správního soudu rozhodující ve věci sp. zn. 9 As 211/2014, která je právně a skutkově podobná nyní projednávané věci, podal dne 8. 4. 2015 návrh Ústavnímu soudu dle čl. 95 odst. 2 Ústavy na vyslovení protiústavnosti § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích. Uvedený senát zaujal názor, že citované ustanovení je v části týkající se uložení poplatkové povinnosti za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů nezletilé fyzické osobě, která má v obci trvalý pobyt, v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.

[10] Vzhledem k tomu, že v projednávané věci byla rovněž spornou otázka aplikace shora uvedeného ustanovení, přičemž jiný senát zdejšího soudu předložil věc Ústavnímu soudu s návrhem na vyslovení jeho protiústavnosti, bylo usnesením ze dne 27. 4. 2015, č. j. 2 As 149/2014 - 26, v souladu s ust. § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s. rozhodnuto o přerušení řízení.

[11] Nálezem ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15, veřejně vyhlášeným dne 15. 8. 2017, Ústavní soud o návrhu Nejvyššího správního soudu rozhodl. Tím odpadl důvod pro přerušení řízení o kasační stížnosti stěžovatele, a proto bylo výrokem I. tohoto rozsudku rozhodnuto, že v řízení se pokračuje.

[12] Předmětným nálezem sp. zn. Pl. ÚS 9/15 Ústavní soud návrhu Nejvyššího správního soudu vyhověl a prohlásil, že ustanovení § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích, ve znění účinném do 30. června 2012, bylo v rozsahu, v němž ukládalo povinnosti nezletilým poplatníkům, v rozporu s čl. 32 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4, čl. 3 odst. 1, a s čl. 11 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

[13] Z velmi podrobného odůvodnění výše uvedeného nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/15 vyjímá Nejvyšší správní soud následující úvahy:

„Obecně nelze vyloučit, že i nezletilí budou mít ke splnění poplatkové povinnosti k dispozici dostatečný majetek (získaný např. darem, dědictvím) či příjem (získaný např. výdělečnou činností). Takový majetek však mít nemusí, přičemž možnost obstarat si příjem vlastním úsilím je vzhledem k jejich věku zákonem omezena. K tomuto omezení Českou republiku ostatně zavazují i její mezinárodní závazky [srov. čl. 32 Úmluvy o právech dítěte či Úmluvu o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání (publ. pod č. 24/2008 Sb. m. s.)].

Poplatek za provoz systému shromažďování odpadů byl vybírán bez ohledu na to, zda měl nezletilý poplatník nějaký příjem či majetek, z něhož jej mohl uhradit. Zároveň byl tento poplatek vybírán jako příspěvek – nezletilý tedy neměl možnost se placení poplatku vyhnout tím, že by nežádal či nevyužil zpoplatněného individualizovaného protiplnění. Zároveň neměl možnost svou poplatkovou povinnost ovlivnit ani změnou místa trvalého pobytu [pouze poplatek za provoz systému shromažďování odpadů je vybírán na základě tohoto evidenčního kritéria; jeho určení se přitom odvíjí od trvalého pobytu matky či rozhodnutí zákonných zástupců, srov. § 10 odst. 3 a 10 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů]. V tomto ohledu lze pouze zčásti přisvědčit vládě, která zastává názor, že daně a poplatky jsou nedobrovolná plnění a možnost ovlivnit jejich uložení volbou místa trvalého pobytu je tudíž bez významu.

Nedobrovolnost poplatku zdůrazněná vládou se totiž v projednávané věci projevuje tím, že nezletilý poplatník je povinen poplatek zaplatit bez ohledu na to, zda má či může mít k jeho zaplacení prostředky, nebo zda může jeho vyměření zabránit, pokud prostředky nemá (a mít ani nemusel). Přiléhavým se v takové situaci jeví známý anekdotický výrok Benjamina Franklina, podle něhož na tomto světě nemůže být jisté nic, s výjimkou smrti a daní [Smyth, A. H. The Writings of Benjamin Franklin, Vol. X (1789-1790). New York: MacMillian, 1907, str. 69]. Pl. ÚS 9/15. Kromě těchto dvou jistot by však měla mít místo i jistota třetí – ochrana základních práv a svobod ze strany soudní moci (čl. 4 Ústavy). V případě poplatků je obvyklé upřednostnit určení jejich výše ve vztahu k poskytnuté výhodě či plnění (v případě příspěvků ve vztahu k výhodě dané k dispozici) a nelze plně uplatnit zásadu daňové spravedlnosti v podobě rovnoměrného zatížení daňových poplatníků podle jejich hospodářské výkonnosti. To však nemění nic na tom, že alespoň v nějaké míře se zatížení podle hospodářské výkonnosti, byť v typizované a paušalizované podobě, uplatnit musí. Daňový zákonodárce totiž nesmí snižovat pod určitou mez dalším zdaňováním ten majetek, který funguje jako základ individuálního formování života poplatníka daně (odst. 45 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 29/08).

Ospravedlnění existence nezdanitelného základního existenčního minima vychází jednak ze základního práva v podobě lidské důstojnosti, která ukládá státu povinnost ponechat, popř. zajistit každému občanovi základní potřeby pro lidskou a důstojnou existenci (čl. 10 odst. 1 Listiny), jednak z požadavku na respektování autonomní sféry jednotlivce (čl. 2 odst. 3 Listiny). Ochrana autonomního prostoru jednotlivce zahrnuje též respekt k uspořádání jeho životních podmínek, v nichž se může svobodně realizovat mimo jiné jakožto bytost sociální a hospodářská, která získává prostředky k životu prací a jinou činností s ekonomickými aspekty [nález sp. zn. I. ÚS 504/03 ze dne 25. 11. 2003 (N 138/31 SbNU 227)]. Svobodný vývoj a rozvoj osobnosti je ovšem v této oblasti podstatným způsobem omezen v případech, kdy se činnost jednotlivce musí převážně či zcela zaměřit na placení dluhů (v tomto ohledu nabývá na významu sociální role insolvenčního práva (srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 3271/13 ze dne

6. 2. 2014, odst. 30 a 31). Takový stav lze v zásadě akceptovat, pokud jde o následek dobrovolně přijatých nebo vlastním zaviněním vniklých závazků (neboť smlouvy se mají dodržovat, dluhy platit a újma má být nahrazena).

K ochraně autonomního prostoru v případě nezletilých přistupuje požadavek jejich zvláštní ochrany (čl. 32 odst. 1 Listiny). Jeho podstata v této souvislosti spočívá v záruce svobodného uspořádání vlastních životních podmínek při dosažení zletilosti. Veřejná moc tak nezletilým nemůže ukládat povinnosti, které svou mírou či způsobem zatěžují nad únosnou mez možnost uzpůsobit si život podle vlastní potřeby. Je tedy ústavně chráněným zájmem dítěte, aby do dospělosti nevstupovalo se závazky, jež mohou mít rdousící efekt (nález sp. zn. I. ÚS 1775/14 ze dne 15. 2. 2017). To platí tím spíše v případech, kdy jde o dluhy vrchnostensky určené (neuplatní se tudíž zásada pacta sunt servanda) v době, kdy veřejná moc zároveň omezuje možnosti výdělečné činnosti takových dlužníků. Nelze tak vyloučit, že platební povinnost je uložena někomu, kdo žádný majetek nemá a vlastním přičiněním jej získat nemůže.

Poplatek za provoz systému shromažďování odpadů nezohledňuje ani majetek, ani příjem, ani to, zda poplatník využívá služeb, ke kterým je poplatek vázán. Ukládá povinnost nezletilým poplatníkům, kteří zpravidla nemají ani prostředky k jejímu splnění, ani dostatečnou svéprávnost k samostatnému dobrovolnému plnění. Nesplnění této povinnosti bezvýjimečně – prominutí není možné – spojuje s negativními následky, které se v krajní rovině projeví daňovou exekucí kumulovaného dluhu na prahu dospělého života [k tomu došlo ve věci Ž. B., která byla nezaopatřeným dítětem, a exekvován jí byl příjem z přivýdělku při studiu]. Vláda sice uvedla, že výše poplatkového dluhu mohla dosáhnout nanejvýš 9000 Kč, což podle jejího mínění nemůže být pro dospělého likvidační. Pomíjí ovšem možnost trojnásobného sankčního zvýšení podle § 11 odst. 3 zákona o místních poplatcích (jde opět o rozhodnutí založené na správním uvážení). Při absenci jakýchkoliv zdrojů, z nichž by mohl být poplatkový dluh uhrazen, ovšem není ani nedoplatek 9000 Kč (natožpak 27 000 Kč) zanedbatelným břemenem, tím spíše pokud k němu přistoupí i povinnost hradit exekuční náklady.

Uložení daňové či poplatkové povinnosti nezletilým poplatníkům, kteří ji fakticky nemohou splnit (a v právní rovině to od nich nelze spravedlivě očekávat), má vůči těmto poplatníkům rdousivý účinek. Tento účinek se nepochybně projeví jen u části nezletilých poplatníků. Rozpor s ústavním pořádkem je však dán i tehdy, jestliže se rdousivý účinek projeví jen u části poplatníků (odst. 42 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 31/13). Samotná skutečnost, že k vymáhání poplatkového dluhu dochází typicky až po dosažení zletilosti, na věci nic nemění - jen tím dochází k odsunutí účinků ústavně nevyhovující právní úpravy do budoucnosti, kde se střetává s ochranou autonomní sféry jednotlivce při utváření podmínek dospělého života.

Nezletilí poplatníci neměli žádné efektivní prostředky ochrany svých práv v rámci nalézacího řízení, byť na ně uložení poplatkové povinnosti mohlo dopadat s neúnosným (rdousivým) účinkem. Jediný prostředek, který může zmírnit nepříznivé dopady, se tak objevuje až v řízení při placení poplatku – možnost zohlednit tíživou situaci nezletilého při výběru či exekuci poplatku, zejména pak rozhodnutím o posečkání či splátkování jeho úhrady podle § 60 zákona o správě daní a poplatků či § 156 daňového řádu. Ani zde se však nejedná o prostředek ochrany práva nezletilého.

Jednak se jedná o rozhodnutí, na něž poplatník nemá nárok (jsou založena na správním uvážení), jednak jsou jeho práva porušena již při vyměření poplatku v nalézacím řízení. Vláda sama uvádí ve svém vyjádření, že poplatek zásadně není na nezletilém vymáhán do té doby, dokud nemá alespoň nějaký majetek nebo příjem. Jinými slovy, veřejná moc nezletilému uloží platební povinnost bez ohledu na to, zda ji může ovlivnit či splnit, a následně vyčkává, zda a kdy si nezletilý prostředky obstará a dluh z nich zaplatí. Nezaplatí-li dobrovolně, dojde k daňové exekuci. Takový postup je zjevně zaměřen především na zajištění efektivního výběru vyměřeného poplatku, nikoliv ochranu práv poplatníka. Není-li tedy nezletilým poplatníkům k dispozici žádná efektivní ochrana proti případnému rdousivému účinku poplatku, nelze požadavek zvláštní (vyšší) ochrany považovat za splněný.

Právní úprava, která zatěžuje nezletilé poplatkovou povinností bez ohledu na to, zda mají prostředky k jejímu splnění (nebo alespoň možnost si takové prostředky obstarat), zatěžuje je bez ohledu na možnost ovlivnit uložení platební povinnosti (např. zdržením se zpoplatňované činnosti) či se jí alespoň zprostit (např. uplatněním tvrdostní klauzule), je v rozporu s druhou větou čl. 32 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (absence zvláštní ochrany dětí a mladistvých), se čl. 3 odst. 1 (nepřípustná diskriminace na základě sociálního původu), a s čl. 11 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4 (rdousící účinek poplatku).“

[14] Jak vyplývá z uvedeného nálezu Ústavního soudu (na jehož odůvodnění v podrobnostech Nejvyšší správní soud na tomto místě odkazuje), § 10b odst. 1 písm. a) zákona místních poplatcích, ve znění účinném do 30. června 2012, v rozsahu, v němž ukládalo povinnosti nezletilým poplatníkům, bylo posouzeno jako rozporné s čl. 32 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4, čl. 3 odst. 1 a s. čl. 11 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4 Listiny. V souladu s čl. 89 odst. 2 Ústavy, dle něhož platí, že *„[v]ykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány i osoby*“, je Nejvyšší správní soud povinen promítnout důsledky shledané protiústavnosti do své rozhodovací praxe, tedy při řešení projednávaného případu zohlednit výše uvedené derogační důvody (srov. důvody nálezu sp. zn. I. ÚS 3599/15 ze dne 3. 2. 2016) a neaplikovat § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích, ve znění účinném do 30. června 2012, v rozsahu, v němž ukládal povinnosti nezletilým poplatníkům.

[15] Protože stěžovatel vyměřil žalobkyni, v rozhodné době nezletilé osobě, poplatek za komunální odpad právě na základě výše uvedeného protiústavního ustanovení zákona o místních poplatcích, je nutno považovat jeho rozhodnutí za nezákonné, a krajský soud jej proto správně zrušil.

[16] Nejvyšší správní soud však dále uvádí, že ačkoli souhlasí s výrokem napadeného rozhodnutí, které zrušilo rozhodnutí stěžovatele, musí korigovat odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu. Takový postup je možný s ohledem na usnesení ze dne 14. 4. 2009, č. j. 8 Afs 15/2007 – 75, v němž rozšířený senát Nejvyššího správního soudu vyslovil, že *„[z]ruší-li správně krajský soud rozhodnutí správního orgánu, ale výrok rozsudku stojí na nesprávných důvodech, Nejvyšší správní soud v kasačním řízení rozsudek krajského soudu zruší a věc mu vrátí k dalšímu řízení. Obstojí-li však důvody v podstatné míře, Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítne a nesprávné důvody nahradí svými. Pro správní orgán je pak závazný právní názor krajského soudu korigovaný právním názorem Nejvyššího správního soudu.*“

[17] Krajský soud uvedl, že žalobkyně byla sice podle tehdy účinného znění zákona o místních poplatcích „zdánlivě a mechanicky“ formálně vzato výlučným poplatníkem poplatku za odpad, ve skutečnosti se nutně jednalo o povinnost, kterou za tehdy nezletilou žalobkyni museli plnit její rodiče jako zákonní zástupci. S takovým odůvodněním se však není možno s odkazem na výše uvedený nález Ústavního soudu ztotožnit. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, „*celá konstrukce placení poplatku za odpad podle § 10b zákona o místních poplatcích vychází z implicitního předpokladu, že za nezletilé poplatníky, kteří nemají dostatek prostředků, tuto jejich povinnost fakticky splní jejich zákonní zástupci. Tento předpoklad ostatně plyne i z vyjádření vlády, který důvody ke zvýšení nejvyšší možné sazby poplatku na 1000 Kč od 1. 7. 2012 vidí mimo jiné ve stanovení nové procesní záruky – dlužnické solidarity poplatníka a jeho zákonného zástupce. Na rozdíl od navrhovatele a vlády se Ústavní soud ovšem k této úpravě vyjadřovat nemůže, neboť nebyla napadena a není ani zákonem, jehož má být ve smyslu čl. 95 odst. 2 Ústavy použito při řešení věci.*

Je ovšem třeba zopakovat, že uvedený implicitní předpoklad se v rozhodném období neprojevil v účinné právní úpravě. Nemá-li žádnou oporu v zákoně, nelze jej při respektu k požadavku na určitost při ukládání daňových povinností konstruovat soudním výkladem natolik extenzivním, že se zcela oprostí od zákonného textu a systematiky právního přepisu. Úkolem soudů je uplatňovat, nikoliv přetvářet dílo zákonodárce. Faktické uhrazení či neuhrazení poplatku rodiči jako zákonnými zástupci nadto nic nemění na povinnostech nezletilých poplatníků podle daňových předpisů (§ 241 daňového řádu). Negativní následky nesplnění poplatkové povinnosti tedy nesou výlučně nezletilí poplatníci, a to především ti, kteří neměli dostatek vlastních zdrojů či za které poplatek nezaplatili rodiče jako součást plnění své zákonné vyživovací povinnosti.“

[18] Nejvyšší správní soud se tedy neztotožnil s názorem krajského soudu, že uhradit místní poplatek za komunální odpad bylo povinností zákonných zástupců žalobkyně. Nicméně tato korekce nic nemění na tom, že rozhodnutí stěžovatele vydané na základě tohoto protiústavního ustanovení je nezákonné, a proto správně zrušené krajským soudem.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Žalovaný je tedy rozsudkem krajského soudu ve spojení s rozsudkem Nejvyššího správního soudu zavázán nevyměřit žalobkyni jako poplatníkovi podle § 11 ve spojení s § 10b odst. 1 písm. a) zákona o místních poplatcích místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (ve spojení s příslušným ustanovením obecně závazné vyhlášky statutárního města Brna) za kalendářní rok 2010 ve výši 500 Kč, jelikož pro takové rozhodnutí chybí zákonný podklad.

[20] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci

plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.

[21] Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyně měla ve věci plný úspěch, a proto jí je stěžovatel povinen zaplatit náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

[22] Žalobkyně byla v řízení o kasační stížnosti zastoupena advokátkou Mgr. et Mgr. Alenou Vlachovou. Důvodně vynaložené náklady se sestávají z odměny za zastupování a z hotových výdajů zástupkyně žalobkyně.

[23] Žalobkyni se přiznává náhrada odměny a hotových výdajů její zástupkyně, přičemž výše odměny za jeden úkon právní služby činí 3100 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Soud žalobkyni přiznal částku 3100 Kč za jeden úkon právní služby spočívající v podání vyjádření ke kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. K jednomu úkonu právní služby soud připočetl paušální náhradu hotových výdajů zástupkyně žalobkyně ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Zástupkyně žalobkyně doložila před krajským soudem, že advokátní kancelář, jejíž společnicí je a v rámci níž vykonává advokacii (Vepřek Caska Vlachová advokátní kancelář s. r. o.), je plátkyní daně z přidané hodnoty, a proto se do nákladů právního zastoupení započítává částka 714 Kč, která odpovídá příslušné sazbě daně. Žalobkyně tak má právo na náhradu nákladů řízení ve výši 4144 Kč, které uhradí stěžovatel k rukám její zástupkyně ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. září 2017

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu